

Det viktigste er ikke hva vi gjør i dag, men hva vi må endre av det vi gjør i dag for å bli bærekraftig!

Nettbasert innledning på Frokostseminar «UiT og bærekraftsmålene - innsats eller vask?»
Arrangert av Universitetet i Tromsø
24 oktober 2018

Carlo Aall
Seniorforskar ved Vestlandsforsking
Professor i bærekraftig utvikling ved Høgskulen på Vestlandet

Hvem?

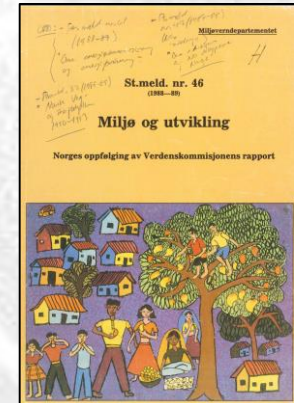
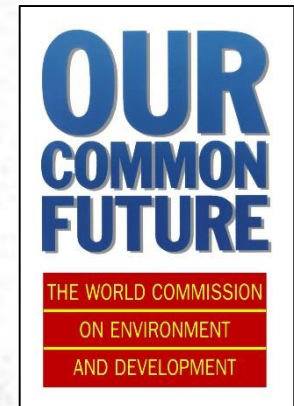
Min mor – Carol Aall –
ansatt for å undervise
i “forberedende” i
lokalene til
Kongsbakken gymnas

Meg selv – Carlo Aall
– vokst opp i Tromsø,
tok forberedende ved
Univ i Tromsø, senere
naturforvaltning ved
NLH, og nå forsker
ved Vestlandsforsking

Bakgrunn

- **1988: Lansering av bærekraftmålet i Verdenskommisjonens rapport**
- **1989: Stortingsmelding om oppfølging av Verdenskommisjonens rapport (s 136)**
 - «For å sikre det tverrfaglige aspektet ved den utviklingen som nå er på gang ved universitetene, vil det i løpet av 1989 bli opprettet **stillinger på professornivå** over Miljøverndepartementets budsjett»
 - «Med utgangspunkt i de **tverrfaglige sentra for bærekraftig utvikling** som er eller vil bli etablert i 1989..vil universitetene bygge ut miljø- og utviklingsrelaterte programmer»
 - MEN
- **1990-tallet**
 - **Ingen** av universitetene klarte å bli enige om hvor et tverrfaglig bærekraftprofessorat skulle legges → **midlene ble inndratt**
- **2000-tallet**
 - Bare **to** «senter for utvikling og miljø» enhetene overlevde: Ved Universitetet i Oslo (**SUM**) og Univ i Bergen (HEMIL)

På vei mot en ny UiO-strategi

Et travelt første semester er over. Når vi nå starter på et nytt semester og ett nytt år er Strategi2020 fortsatt en viktig strategisk veiviser for UiO. Nye tanker, prosesser og vyer integreres i et rammeverk som ble utformet for snart 10 år siden. Likevel er læring, utvikling og samarbeidstingelser som endret seg nye utfordringer som gjør det nødvendig å ha en ny strategi må derfor utmeisles, og dette arbeidet vil starte i 2018.

I utgangspunktet ønsker vi en enkel strategi som handler om forskning, utdanning og kunnskap i bruk. En enkel strategi som setter tydelige mål, men som også vil fungere når rammene endres videre.

De kontinuerlige og raske endringene i arbeidslivet, nasjonalt og globalt, er et godt eksempel på

Vårt samfunnsoppdrag

Vårt generelle oppdrag

Som det nasjonale universitetet for miljø- og biovitenskap skal NMBU være bevisst sin rolle og sitt ansvar som samfunnsaktør. Vi skal bidra til en opplyst og åpen offentlig samtale og medvirke til å heve befolkningens tillit til forskningsinstitusjonenes metoder og resultater. Innenfor våre rammer skal vi formidle vår virksomhet til omverdenen på en god måte og bidra til å skape et trygt og fritt samfunn. Vi skal ha et åpent og respektfullt samarbeid med verden rundt oss: med myndigheter, offentlig forvaltning, akademika og næringsliv. Vi skal tilby utdanning av høy kvalitet, og forskningen ved NMBU skal bidra til at myndigheter fattet felles beslutninger på et trygt og riktig grunnlag. Slik skal vi også sørge for at fellesapets midler som går til forskning og utdanning, brukes effektivt og målrettet og kommer hele samfunnet til gode.

Vårt spesielle oppdrag

En felles innsats for en bærekraftig fremtid

Verden står overfor komplekse utfordringer på områder som miljø, klimaendringer, befolkningsvekst, migrasjon, fattigdom, helse, mat- og vannmiljø, energi og arealutnyttelse. NMBU har en unik kombinasjon av fag som gjør oss skreddersydd til å løse disse utfordringene. Miljøvitenskap, biovitenskap, veterinærmedisin, teknologi, arealplanlegging og økonomi. Mange av løsningene ligger inno og i skjæringsflatene mellom disse fagene. Vår særlige forutsetning gir oss også et helt spesielt ansvar. NMBU vil bidra til å sikre livgrunnlaget for framtidige generasjoner. Vi vil bidra til at bærekraft preger alle beslutningsprosesser, både lokalt og globalt. NMBU vil også bidra til å nå bærekraftsmålene, som ble vedtatt av FN i 2015, for å øke fokus på verdens utfordringer.

SDG-KONFERANSEN 2018

Kunnskap for vår felles fremtid

Norske universiteter og bærekraftsmålene: konferanse ved Universitetet i Bergen, 8. og 9. februar 2018.

Fremtidens bærekraftige campus

Medborgerskap og medskapelse var ett av svarene da Uis og Statsbygg inviterte til miniseminar og stilte spørsmålet: Hvordan kan vi sikre bærekraftig campusutvikling?

Del artikkel: [f](#) [t](#) [in](#)

Da Nicole Gola og Line Katrine Lie studerte hotell og reiselsledelse i 2010, syntes de praksisen ved vingården til Norsk hotellhøgskole (NHS) var et høydepunkt. NHS har hatt utstrakt samarbeid med den økologiske gården hvor vingården er plassert. I over 10 år. Forskere tror at en studenteid hage kan være med på å fremme en bærekraftig campuskultur ved Uis. Foto: Janet Molde Hollund

Fra visjon til handlekraft:
Utforsk **NTNU** i lys av FNs 17 bærekraftsmål

Mål 1
Utrydde fattigdom →

Uit / NORGES ARKTISKE UNIVERSITET

Aktuelt / FNs bærekraftsmål

FNs bærekraftsmål

UNIVERSITETET I AGDER

SATSINGSOMRÅDE

SAMFUNNSENGASJEMENT OG NYSKAPING

UIA skal gjøre en forskjell for studenter, ansatte og omgivelsene. UIA skal samhandle med regionen om framtidens komplekse utfordringer. UIA skal styrke sin relevans og synlighet ved å utfordre, underrette og utvikle samfunnet.

UIA skal utføre forskning og faglig og kunstnerisk utviklingsarbeid og bidra med forskningsbasert kunnskap i utviklingen av framtidens samfunn.

UIA skal ta en tydelig rolle som tilrettelegger og bidragsyter for å sikre nyskaping og innovasjon i samfunns-, kultur- og næringsliv, og styrke den forskningsbaserte nyskapingen i regionen og utover regionens grenser. Dette vil skje i tett samhandling og samskaping med omgivelsene.

Ansatte og studenter ved UIA vil være aktive bidragsytere og deltakere i samfunnsdebatten. Universitetet vil sikre et fritt, kritisk og åpent ordskifte og bidra med analyser for framtidens kultur-, nærings- og samfunnsliv.

UIA vil øke sitt engasjement for utviklingen av det regionale kultur- og næringsliv, offentlig virksomhet og samfunnslivet for øvrig. Ansatte og studenter vil være aktive i ulike fora for å sikre at universitetet er tett på de store samfunnsutfordringene, som bærekraft, økonomisk utvikling, mangfold, likestilling, migrasjon og sosial rettferdighet.

oppdatert: 19.09.2017 09:39)

for bærekraftig

22

idsplan for å
oppe
eves politisk
fag og

disse målene?
virkning på

i Norge?

FNs 17 bærekraftsmålene - kunnskapsplattform

Hvorfor tok det 30 år?

- **Ting Tar Tid?**
- **Nå er Alvoret (kanskje særlig klimautfordringen) blitt tydelig nok?**
- **Nå har bærekraftmålet blitt «spiselig nok»?**
- **Andre grunner?**

Min presentasjon videre

- **Historien til norsk forskning omkring bærekraftig utvikling**
- **Hvor står bærekraftforskningen i dag**
- **Noen tanker om hvordan bærekraftutfordringen kan møtes av universiteter og høyskuler**

Sentrale forskningsaktører

- **SUM: Senter for utvikling og miljø**
 - Senter ved alle de fire opprinnelige (og tidligere NLH) universitetene, nå bare ett igjen (ved Univ i Oslo)
 - Kobling mellom den norske tradisjonen innen økofilosofi (Arne Næss mfl) og bærekraftforskning
 - Forskning særlig på energi- og ressursforvaltning og nord-sør relaterte forhold
- **ProSus: Program for Research and Documentation for a Sustainable Society (1996-2006)**
 - Tidligere Alternativ Framtid utredningen – etter hvert knyttet til Univ i Oslo
 - Kartla og evaluerte Norges oppfølging av Rio-avtalene, retningslinjene fra FNs kommisjon for bærekraftig utvikling, og drev informasjon og formidling om alternative styringsstrategier
 - Utga en rekke publikasjoner i tilknytning til sin virksomhet, i form av rapporter, tidsskrifter og bøker
- **Vestlandsforskning / Høgskulen i Sogn og Fjordane / HVL**
 - Nært samarbeid med ProSus
 - Forskning på begrepsforståelse og den praktiske anvendelsen av begrepet, bl.a. innen mobilitet (bærekraftig mobilitet), kommunal politikk (bærekraftige kommuner) og reiseliv (bærekraftig reiseliv)
- **Andre sentrale forskningsmiljøer**
 - **NIBR** (barrierer for bærekraftig utvikling i politikk)
 - **TØI** (bærekraftig mobilitet)
 - **NMBU** og **NIBIO** (bærekraftig landbruk)
 - **NTNU** (industriell økologi)
 - En rekke enkeltstående prosjekter / enkeltforskere ved universitetene

Tre forskningstradisjoner og tre -innretninger

Faglig innretning og forskningstradisjon	Grønn: Den økologiske bærekraften	Rød: Den sosiale bærekraften	Global sør: Utvikling i den fattige delen av verden
Forskning på: <ul style="list-style-type: none"> Om begrepets innhold 	<div style="border: 2px solid green; border-radius: 15px; padding: 10px; display: inline-block;"> Vestlandsforskning / HiSF / HVL </div> <div style="border: 2px solid red; border-radius: 15px; padding: 10px; display: inline-block; margin-left: 20px;"> ProSus (tidl. Alternativ Framtidutredningen) </div>		
Forskning for: <ul style="list-style-type: none"> Om anvendelsen av begrepet 	<div style="border: 2px solid blue; border-radius: 15px; padding: 10px; display: inline-block; text-align: center;"> Øvrige forsknings-aktører </div>		<div style="border: 2px solid black; border-radius: 15px; padding: 10px; text-align: center;"> Senter for utvikling og miljø, geografi-miljøer ved Universitetene </div>
Forskning i: <ul style="list-style-type: none"> Utvikling av verktøy og metoder 			

Definisjonen av bærekraftig utvikling

- **Den oftest siterte:**
 - “Sustainable development is development that meets the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs” (WCED, 1987)
- **Men disse tilleggsvilkårene blir ofte glemt:**
 - “It contains within it two key concepts:
 - the concept of needs, in particular the essential needs of the world's poor, to which overriding priority should be given; and
 - the idea of limitations imposed by the state of technology and social organization on the environment's ability to meet present and future needs” (WCED, 1987)

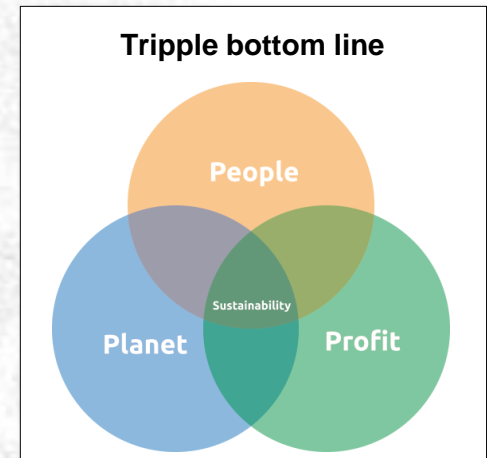
Et problematisk skifte i bærekraftdiskursen

- Utvidelse fra et todelt («bærekraftig + utvikling») og hierarkisk til et tredelt («triple bottom line») og ikke-hierarkisk begrep (Aall, 2014)
- Bærekraft- og klimadiskursen kobles fra hverandre (Høyer, 2010)
- Grensene for hvilke menneskelige behov som skal omfattes utvides (Sharpley, 2009)
- Nødvendigheten av å fastsette absolutte økologiske grenseverdier for menneskelig aktivitet underkommuniseres (Holden et al, 2017)

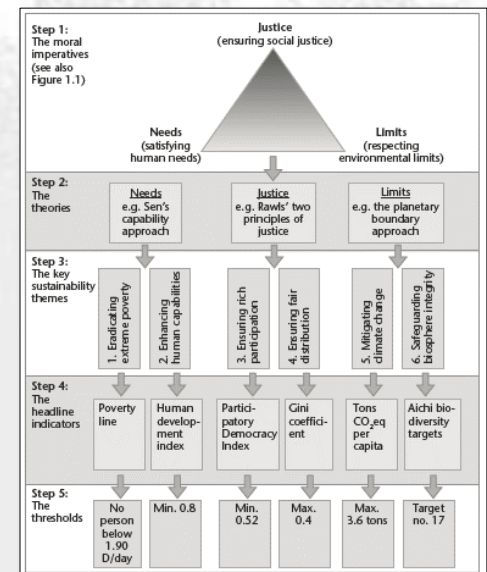
De to hovedforståelsene

- «Bred og flat»
 - Mange tema / mål
 - Liten grad av prioritering mellom ulike delmål
 - Liten vekt på kvantifiserte tålegrenser
 - Konsensusorientert
 - Ofte karakterisert som «svak» bærekraft og knyttet til «økologisk modernisering»

- «Smal og spiss»
 - Avgrensa antall tema / mål
 - Hierarkisk delmål-struktur
 - Stor vekt på kvantifisering av tålegrenser
 - Konfliktorientert
 - Ofte karakterisert som «sterk» bærekraft, dyp økologi, og er gjerne kritisk til økonomisk vekst

Elkington, 1992

Holden et al, 2017

Hvor plassere FNs siste definisjon av bærekraftig utvikling?

- Utvidelse av tematikken
- (Nesten) fjerne alle henvisninger til økologiske grenseverdier
- Tar ikke stilling til interne målkonflikter

“If sustainable development is everything—maybe it is nothing?”

Status i bærekraftdiskursen

- **Den vitenskapelige diskursen**
 - Blomstrer og utvikler seg “fremover” – men ser samtidig “bakover” (jf Holden mfl, 2017)
- **Næringslivets diskurs**
 - Domineres av den “brede og flate” forståelsen (Aall, 2014)
 - Nytt spor: Divestment i fossil-energiavhengige teknologier
- **Den politiske diskursen**
 - “Much more negative: The UN-sponsored programme for promoting SD, has been seriously ‘stymied’ (blocked, forestalled, checked) at the international, regional and national levels of implementation” (Lafferty, 2012:13)

Tre bærekraftroller universiteter kan innta

- **Conducts research to generate new knowledge**
 - “..investigate research questions of high societal relevance. In this way, they generate insights to address socio-economic and environmental challenges that affect many people and animals”
- **Educates future decision makers**
 - “.. empower students to learn about sustainability in an inter-disciplinary and learner-centred way”
- **Operates lots of buildings, buy products and services, and produce waste**
 - “....assess and then reduce the environmental and social footprints of their buildings, procurement practices and laboratories”

Three roles for your university to advance sustainable development

Sustainability
research

Education for
sustainable development

Zero-footprint
campus

<http://rootability.com/role-universities-sustainable-development>

...og noen feller...

- Ikke ta jobben å relatere bærekraftutfordringen til en norsk universitetskontekst
- Redusere bærekraftprofileringen til det å gjøre den tekniske driften av universitetet miljøvennlig
- Reduser bærekraftprofilering til det å sett “bærekraft-name-tags” på den forskningen og undervisningen som alt gjøres
- Fortsette med den forskningen og undervisningen som åpenbart bidrar til en ikke-bærekraftig utvikling
- Unnta «reising» (av både studenter og ansatte) fra et kritisk bærekraftfokus
- Ikke ta for lett på å lære seg bruk av nettbasert møtemuligheter 😊

Hvordan bli bærekraftig?

- **Gitt den store utfordringen vi står overfor – er det troverdig at en “bærekraft-revolusjon” kan skje ovenfra-og-ned gjennom formelle vedtak gjort av styrende organer ved universitet?**
 - Bør vi heller ha i tankene det motsatte og være inspirert av «68-revolusjonen»; ikke minst sett i lys av UiT sin historie som «det røde universitet»?
 - Dvs er det mulig å gjøre universitetene reelt sett bærekraftig uten en kraftig systemendring og et stort engasjement også fra studentene?
- **INSPIRASJON: Get an overview of 14 great sustainable university readings for students, staff and academics interested in sustainability in higher education**
 - <http://rootability.com/great-sustainable-university-readings/>

Referanser

Aall, C. (2014): Sustainable tourism in practice: Promoting or perverting the quest for a sustainable development? Sustainability, 6, 2562-2583; doi:10.3390/su6052562

Hille, J. (1995): Sustainable Norway. Probing the Limits and Equity of Environmental Space. Oslo: Alternativ Framtidprosjektet.

Holden, E., Linnerud, K., Banister, D., Schwanitz, V.J., Wierling, A. (2017): The Imperatives of Sustainable Development. London: Routledge.

Høyer, K.G. (1997): Sustainable Development. In The Global Environment; Brune, D., Chapman, D., Gwynne, M., Eds.; VCH Verlagsgesellschaft mbH: Weinheim, Germany,; pp. 1185–1208.

Høyer, K.G. (2010) Seven Theses on CO2-reductionism and its Interdisciplinary Counteraction. In Interdisciplinarity and Climate Change; Bhaskar, R., Frank, C., Høyer, K.G., Næss, P., Parker, J., Eds; Routledge Ontological Explorations: London, UK; pp. 35–54.

Lafferty, W. and Oluf Langhelle (red) (1995): Bærekraftig utvikling. Oslo: Gyldendal.

Lafferty, W.M. (2012): Time and Sustainable Development. The barriers of path dependency, competitive democracy and generational ethics. Presentation for TARDIS 2012: Trans-Atlantic Research & Development Interchange on Sustainability Scientific Workshop, Schloss Seggau, 23-25 April, 2012. http://tardis.tugraz.at/wiki/lib/exe/fetch.php?media=tardis2012_01_lafferty.pdf

Miljøverndepartementet (1997): Miljøvernpolitikk for en bærekraftig utvikling. Dugnad for framtida. St meld nr 58 (1996-97). Oslo.

Elkington, J. et al (eds, 1992): The Green Business Guide: How to Take Up – and Profit from- the Environmental Challenge. US: Gollanz

Low, N., Gleeson, B., Elander, I., Lidskog, R., Eds. (2000): Consuming Cities: The Urban Environment in the Global Economy after the Rio Declaration; Routledge: New York, NY, USA

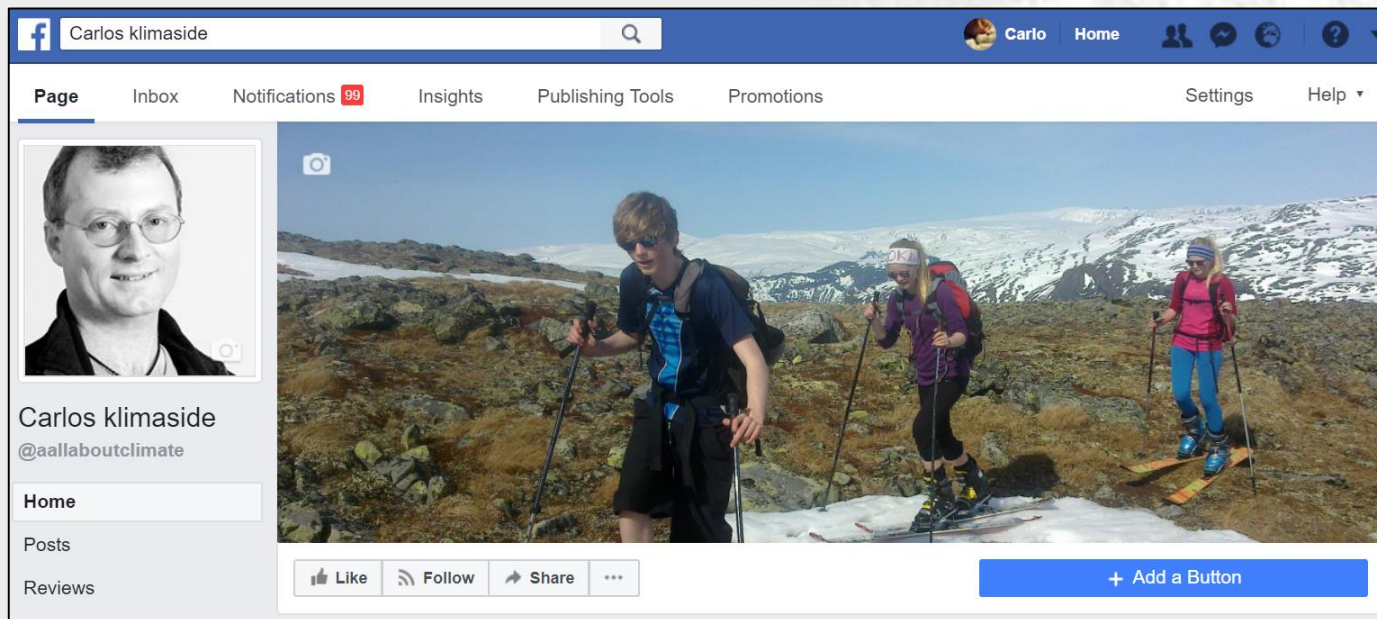
Sharpley, R. (2009): Tourism Development and the Environment: Beyond Sustainability? Earthscan: London, UK.

WCED (1987): Our Common Future. Oslo: Tiden Forlag.

Wildavsky, A. (1973): If planning is everything, maybe it's nothing. Policy Sci., 4, 127–153

Takk for oppmerksomheten!

Carlo Aall, carlo.aall@hvl.no, 991 27 222

The image shows a screenshot of a Facebook profile for 'Carlos klimaside'. The profile picture is a portrait of a man with glasses. The cover photo shows three people skiing on a snowy mountain slope. The navigation bar includes 'Page', 'Inbox', 'Notifications 99', 'Insights', 'Publishing Tools', 'Promotions', 'Settings', and 'Help'. Below the profile picture, the name 'Carlos klimaside' and the handle '@aallaboutclimate' are visible. The 'Home' tab is selected. Below the cover photo, there are buttons for 'Like', 'Follow', 'Share', and a '+ Add a Button' button.